

תיאור הליכות דרכו בקדש של הגרי"ב זצ"ל

אל כבוד גיסי הנאהבים והנעימים, הרה"ג ידועי שם בתורה וביראת ה' טהורה כר' כר' מוהר"ר חזקי' יוסף ומוהר"ר אהרן יצחק ה' עליהם יהי' לטובה ולברכה עטרת זקנים בני בנים ותפארת בנים אבותם (משלי יד) תולדותיהם של צדיקים אלו תורה ומעשים טובים (ב"ר ל)

ישמח לבי ויגל כבודי על הבשורה הטובה אשר התבשרתי מאת כבוד תורתכם, כי חפץ ה' הצליח בידכם לעשות חסד אלקים עם החיים ועם המת החי חיי עולם הלא הוא אבינו רכב ישראל הגאון האמתי הצדיק המפורסם חסיד ועניו אדוננו מו"ר מרן יצחק בלאזער זצוק"ל אשר התנדבתם לסדר ולהוציא לאור את ספרו פרי יצחק ח"ב, ומלאכת הקדש תשלם בקרוב, יהי כן הי"ת עמכם, להוציא לאור את יתור כתבי קדשו בהלכה ובאגדה וביראת ה' לחיים, למען הביא ברכה אל תוך בית ישראל ולהעטות אורים חדשים על העטרה שבראש צדיק זה הנהגה מזיו השכינה שמה בעולם הנצח ויברככם טובים ותזכו להטוב הרב הצפון לערשי טוב ומזכי הרבים מאת ה' הטוב האוהב צדיק. כן מה טוב הי' אם (לוי') יאספו אל ספר פרשת גדולת יצחק וצדקת ה' אשר עשה הליכות דרכו בקדש להגדיל תורה באוצר יראת ה' הקודמת והפליא לעשות אזניים ולקחת נפשות לתורה ומוסר ותוכחת חיים, שגם מספר כזה תצא תורה ויראה. והנה אני לא זכיתי לשמש הרכה את כבוד אבי חורגי גאוני וצבי עדיי הזה, אך בכל זאת התשוקה הגדולה להדבר הטוב והיקר הזה תרהיבני לירות כמו אכן פינה למוסד הגדול והנכבד הזה מהמעט אשר אדע ששמעתי מפי אנשים נאמנים אולי תקל הידיעה המעטה הזאת את ההתחלה הקשה לפני כבוד תורתכם, או לאיזה מתלמידי הראוים והיודעים מהמעשים הגדולים, שפעל ועשה הצדיק יסוד עולם הזה, והיתה הידיעה הזאת כאבן הראשה בהיכל תולדותו להבנות.

ממשפחה כבודה לתורה ולתעודה יצא הגאון הצדיק הזה. הוא נולד ביום ר"ח אדר שנת תקצ"ז בעיר שניפשאק פרור ווילנא, לאביו הרב המפורסם בתו"י ר' שלמה ליפעליש ז"ל והי' צעיר לאחיו הגדולים הרב הגאון ר' יעקב אב"ד בשירוינט והרב המובהק ר' אברהם אבלי ז"ל, ובילדותו התנכר הנער בעוצם שקידתו והנהגתו הצנועה, ורכיבו הגאון קדוש ישראל מסאלנט זצוק"ל ישב אז בוויילנא ואח"י הי' מבאי בית מדרשו והמה הביאו לפניו את אחיהם הרך והצעיר, והפליא הליכותיו עוד בילדותו בדרך התורה והיראה בהפלגה יתירה ויצא שמו לעילוי. בהיותו כבן ארביסר הדפיס אביו בשמו "הדרך" נפלא על מסכת בבא קמא והי' אומרים עליו כי בנערותו הי' יכול לאמר ולחבר ארבע עשרה חלוקי דרבנן על דף אחד שבגמרא. כבן חמש עשרה שנה נשא אשה בוויילקאמיר ותיכף אחרי חתונתו עזב את ביתו ונדד לקאונא מקום מושבו של (* מאת חתנו הרב אליהו ארעסט זצ"ל שכתב להוצאת "פרי יצחק" (ולא ראה אור עד עתה)

הגר"י מסלאנט זצוק"ל ושמה התבונן הגר"ס עליו וירא כי ברכה בו ולגדולות נוצר וישם את לבו ונפשו עליו, ויקרבהו מאד, ומאז לא עזב את רבו הגדול וידבק בו בכל לבבו ובכל נפשו, ויהי לאחד מגדולי תלמידיו היותר מובהקים וקבל ממנו רובי תורתו והנהגה קדושה עפ"י דרך המוסר והיראה האמתית.

[77544]

בשנת תר"ך כשהי' אז רבו בעיר אשר ברוסיה ועלה בדעת רבו להוציא לאור את "התבונה" ויקרא אליו לבוא למעמיל לעמוד לימינו, וימלא את ידיו כח להיות העורך והמסדר את המאסף היקר הזה וכל ענינו ועמד על המשמר עד נפסקה עריכתו.

בשנים ההנה עברה רוח חיים חדשה בארץ ותהי הרוחה גם לעמנו, וקהלת ישראל רחבה ונסבה גם בעיר המלוכה ס"ט פטרבורג ובהיות רבנו גאון ישראל סלאנטער זצ"ל הראש והראשון בעוסקים בצרכי הכלל, ולא הי' דבר גדול וקטן אשר לא הי' עיני ישראל צופיות הליכותיו ההוות והנשקפות לתוצאותיהן ועתידותיהן וירא ראשית חכמה יראת ה', כי טוב וישר להושיב בס"ט פטרבורג רב דתי, גאון התורה וחכם לבב אשר ידע לכלכל דברי הרבנות על אתר, ולזרוע אור וחיים גם מחוץ למקום כבודו, ולחפצו האדיר הזה בחר בתלמידו אשר אהב הזה הגאון הצדיק רבנו יצחק בלאזער זצ"ל ונתקבל לרב שמה בשנת תרכ"ב ויכהן ברכנותו זו שש עשרה שנה, ורבות פעל ועמל לעשות את הקהלה לעדה מסודרת ופועלת, כי לפני בואו כמעט לא היתה בה עדה מחוכמה, רק שבלים בודדות ונפרדות, גם תקן תקנות גדולות וקבועות לאנשי הצבא היהודים (הקונטנסטים), אשר עוד בילדותם כבר נטמעו בין העמים ולא ידעו כלל ממקור מחצבתם העברי במאכלות כשרות, שמירת שבת ודיני אישות וכו', וטרדותיו הרבות והעצומות, אשר ברכנות עיר הכירה, אשר מלבד רבים וכן שלמים מקהל יושביה עוד רבים מהם קרובים ורחוקים מערי השדה הבאים אליה לרגל עניניהם ודורשים לשכנו, טרדותיו הרבות מעתותיו לא מנעוהו בכ"ז מעסק התורה וההגות בה ולחדש חידושים עד כי שמה זרע יצחק אור תורה ומצא מאה שערים ובא בחליפת דברים בחד"ת להלכה ולמעשה את גדולי הדור מדור העבר ושמה סדר את ספרו הראשון "פרי יצחק" שו"ת וחקירות שונות בהלכה, אשר נדפס אחר זמן. ובהסכמתו של הגאון האמתי רבי יוסף שאול נאטנזאהן זצ"ל אבד"ק לבו משנת תרכ"ז כתב עליו "הרב הגאון הגדול" חזיון בלתי נפרץ כלל בימים ההם לעול ימים כמוהו, והוא ז"ל השמיט תיבת "הגדול" כאשר הי' נוהג להקטין בהדפסת תואריו, וגם הגאון האדיר ר' שלמה קלוגער זצ"ל כתב עליו שם "כעל אחד הגדולים שבדורו" אבל רוח דעת ויראת ה' העולה למעלה להשכיל להצדיק רבים בצדקת ה'. ובמוסר ותוכחת חיים בדרך שהי' נר לרגלו נר ישראל לא נתנתו להשתקע ברכנות עד כי כמעט מצא מוצא חיים לחיות בלעדה, נער כפיו ממנה ונגד רצון העדה עזב את משמרתו העשירה בחומריות ולא נעתר לבקשות קהלות שונות שחפצו להתימר בכבודו, ואחר עזיבתו את הרכנות והודיע לרבו כי עשה מעשה על החלטת עצמו - נענע לו רבו ושבע רצון לראות מה גבהו דרכי תלמידו למעלה למשכיל, ובשנת תרל"ח עזב את כל הכבודה אחרי גוו ושב לעיר

מולדתו וישב שמה שנים אחדות בחיי התבודדות.

בשנת תרמ"א העתיק מקום מגורו לעיר קאוונא, ובשנה ההיא הוציא לאור את ספרו הנפלא, "פרי יצחק", בספרו זה הפליא לעשות לו שם גדול בחריפות ובבקיאות ישרות השכל כאחד הגאונים הגדולים ממדרגה הראשונה במעלת גדולי גאוני תורה.

בואו לקאוונא כמו קראה לו השגחה פרטית ממעל, כי בעת ההיא יסד רבן של ישראל הגאון מאור הגולה רבנו יצחק אלחנן זצ"ל את יסוד המעלה הנקרא בשם כולל אברכים גדולי תורה ויראה בקאוונא, על ידי בנו הגאון ר' צבי הירש ז"ל אבל לא רבות בשנים הי' ביכולת הגרצ"ה ז"ל לנהל את "הכולל" כי לקח בשנת תר"מ אחר כבוד הרבנות לעדת ישראל במטאזי, וע"כ באספת הרבנים שקרא רבנו שר התורה מרן הגריא"ס זצ"ל לחזק את "הכולל" נתנו כלם את עיניהם באבי חורגי הגאון הצדיק ר' יצחק זצ"ל, והפצירו בו שיקבל עליו את העמל הקדוש בהנהגת "הכולל" והוא און וחקר ותקן את המוסד הקדוש והנעלה הזה וישכללהו מאד וכתת את רגליו אז למדינת אשכנז להעמיד את הכולל על בסיס נכון וקים, ובהשתדלותו הנמרצה עלה המוסד כפורחת ועל רבים מטובי האברכים הגדולים הלומדים שם שקבלו ממנו את תמיכתם החומרית אצל מרוחו הטהור במוסר וביראת ה' בהליכות דרכי רבו נר ישראל סלאנטער זצוק"ל, ורובי תלמידיו המה כהיום רבנים יושבים על מדין, אך מפני סבות שונות עזב מקץ עשר שנים את משרתו זאת שהיתה שלא על מנת לקבל פרס.

אוצר החכמה

כן הי' ראש המיסדים את הישיבה הגדולה בסלאבאדקא הסמוכה לקאוונא אשר התפתחה והשתכללה במשך הימים והינה כעת אחת הישיבות היותר נכבדות בארץ רוסיא הנקראת בשם "כנסת ישראל" על שם רבו קדוש ישראל זצ"ל ויהי לרוח החי' בהישיבה הקדושה הזאת כל ימי שבתו בקאוונא, והרבה הרבה השפיע מרוחו הטהור על כרם חמד זה בתורה ויראה טהורה והדרכה נפלאה במינה, ביחוד בימי חדש אלול וימים נוראים אשר ישב כל העת ההיא בסלאבאדקא בקרבת הישיבה ודרש הרבה לפני התלמידים בחזוק התורה והיראה, וחביבה כבבת עינו היתה עליו עד יומו האחרון.

בשנת תרמ"ו לקח את אשתו השני' היא חותנתי הרבנית חכמת הלב ביראת ה' תתהלל מרת חי' בת הרב וכו' מו"ה אברהם אבא שירווינט נכדת הגאון האדיר החכם הכולל הגדול בדורו ר' יצחק שירווינט זצ"ל אשר זכתה להקים לו זרע ברוך ה' ברוב צדקתו גדל וחנך את ארבעת ילדיה כאב רחום עד כי לא הרגישו בניה שום הרגש כי איננו אביהם הטבעי, והשיא אותם בכבוד ובטובת עין ויד נדיבה ואת כל אחד מאתנו נוסף על כבודו הראוי אהבה רבה אהבת עולם וחכה יתירה הראה לי עד כי לעת זקנותו בשנת תרס"א מבלי הבט על רפיון בריאותו ומרחק הדרך הרב, הופיע בהדר גאונו במאסקווא ובצל מעוני התלונן כששה שבועות ויפקדני במכתבי שלום ואהבה עזה ויזכרני לטוב עד יומו האחרון.

בשנת תרנ"ו יסד כולל בעד פרושים הלומדים בנאוואהראדאק והעירות הסמוכות

בדרך התורה והמוסר, וגם בזה שחד הרבה מכחותיו ושקד לטובתו להרים קרן התורה והיראה בכל מה דאפשר.

בשנת תר"ס הוציא לאור את הספר היקר והמצוין "אור ישראל" כולל קבוצת מכתבים מרבו גאון ישראל זצוק"ל והוסיף עליו אור נוגה משלו בשם "שערי אור" "נתיבות אור" ו"כוכבי אור" אשר כל מבין משכיל יראה את המרגליות היקרות הנמצאות שם יקרי המציאות ודעת רבותינו חביביו הגאונים שליט"א כי כבושם הזה עוד לא בא בספרות המוסרית בדורנו זה.

בשנת תרס"ב החליט לנסוע לאה"ק וכדרך נסיעתו כבעברו דרך עיר ווילנא, הקהילו הרבה מגדולי ישראל ויחידי סגולה המיוחדים ויתחננו אליו ויפצירו בו לכל יעזבם בלי רועה, ולמרות רצונו נעתר לבקשתם ונשאר לשרת בוויילנא כשתי שנים, במשך שבתו שם פעל ועשה הרבה להטבת כולל ווילנא וזאמוט באה"ק, וגם בענינים דתיים הנוגעים לחזוק הדת שם.

ובשנת תרס"ד עזב סוף סוף למרות רצון הרבה מגדולי הדור את ווילנא, ויסע לאה"ק ויבוא ירושלימה ח' ימים לחדש תמוז שנה ההיא בואו לירושלים היתה ברוך פאר וביראת הכבוד וכל גדולי ירושלים וכל לומדי הישיבות שמחו לקראת בואו, ובענותנותו הגדולה קבל עליו אך את משרת "ממונה ראשי" לכולל ווילנא וזאמוט, ויהי אח"כ גם ל"ראש ועד הכללי" ו"לראש גבאי עץ חיים" אבל הוא כנה את עצמו רק "ממונה" ושמח לשמעו גם מפי אחרים כי הנהו אך ממונה ובהיות דירתו בחצר הר"ש שטרויס ז"ל האציל מרוחו הטהור גם על ישיבת "אור חדש" בחצר הנ"ל, ושם לבו להרמת קרנה, אבל לצערנו יסודי א"י גברו וגרמו עליו ויחי שמה בחולשה וכחדש ימים חלה את חליו האחרון מחלת כליות כבדה ומנוחת נפשו ודעתו המיושבת עד רגעיו האחרונים מציינים את דעתו התקיפה ולבו הרחב כפתחו של אולם ויצאה נשמתו בטהרה ביום ב' י"א מנחם אב שנת תרס"ז.

אלה הדברים המעטים אשר הי' ביכולתי להעלות על הכתב בקצרה, רק כדי להניח אבן פנה לבני תולדת יצחק ופרשת גדולתו להעיר ולעורר על ידם אתכם ואת תלמידיו יחידי הסגולה אשר ישיתו לכם ללקט אבני זכרון ממדותיו ומעלותיו החמודות, הנהגותיו ודרכי צדקותיו, ליסד מהם ספר תולדותיו והי' לספר המדות והמוסר.

זכות אדמו"ר רבנו הגאון הצדיק וצ"ל תעמוד לכם על פעלת צדקתכם עם ספריו ותתברכו בשנה טובה ומתוקה כאשר יברככם ויתברך בכם אחיכם אוהבכם ומכבדכם ומוקירכם אלי' ב"ר נחום יעקב ארעמט

שו"ב פח"ק מאסקווא (תתנא דבי נשיאח הגאון ממחבר וצ"ל)
באחרית שנת עתר"א